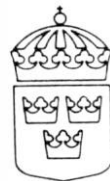

Motion till riksdagen

1988/89:U211

av Bertil Måbrink m.fl. (vpk)
De tropiska regnskogarna

Mot.
1988/89
U211-217

”De senaste årens ökande nedhuggning av regnskogarna gör att vi idag bevittnar en förintelse av livsformer som till sin omfattning och hastighet är unik i jordens historia.

Otaliga arter utrotas utan att människan ens hunnit ta reda på vad som funnits. Inom loppet av några årtionden uttraderas ekosystem som det tagit tiotals miljoner år att utveckla. Förödelsen blir bara ännu större genom nedhuggningens klimatiska effekter.” Detta är ett citat från civilekonom Ulf Rasmusson, verksam inom jordens vänners regnskogsgrupp (DN 11/1 -89).

Ett av de länder där det förekommer stora avverkningar av regnskogen är Brasilien. Detta land står för c:a hälften av den regnskog som årligen huggs ner. Några större miljöhänsyn har ännu inte den brasilianska regeringen visat. Däremot växer en alltmer miljömedveten opinion fram i Brasilien. José Lutzenberger är en av de personer som är intimt förknippad med arbetet för bevarande av de tropiska regnskogarna. Han utsågs nyligen till alternativ nobelpristagare.

Till skövlingen av regnskogarna hör också förstörelse av gammal kultur. Det gäller ursprungsbefolkningens – indianernas – rätt att få ha kvar sina landrättigheter som nu hotas av de stora multinationella företagens skövling av regnskogarna. Det är de stora transnationella företagen som är ansvariga för skövlingen av regnskogarna.

Intressant i sammanhanget är Världsbankens roll i den pågående regnskogsskövlingen. Fakta är att Världsbanken hittills har medverkat i projekt som direkt eller indirekt kommit att medföra en hittills oskådad förödelse av regnskog. Detta gäller inte minst i brasilianska Amazonas och på de indonesiska regnskogsöarna. Kritik från olika miljöorganisationer och framför allt från amerikanska politiker har inneburit att Världsbanken försökt anlägga en miljöprofil.

Ett föreslaget Världsbankslån på drygt tre miljarder svenska kronor är nu aktuellt för Brasiliens kraftverkssektor. Ett beviljat sektorslån kan ses som en första grundsten i Brasiliens elinvesteringsplan. Om samtliga vattenkraftsprojekt i planen realiserar, innebär detta ett en areal överstigande halva Sveriges yta läggs under vatten i Amazonas.

Ingen ifrågasätter att Brasilien behöver elkraft. Men det råder delade meningar om hur mycket el och på vilket sätt utbyggnaden skall ske. Det föreslagna Världsbankslånet har mötts av stark kritik. Kritiken går ut på att skyddet för miljön och urbefolkningarna är otillräckligt.

Det finns på papperet en mängd hänsyn till miljö och ursrungsbefolkningen, men verkligheten när lån beviljats har varit en helt annan.

Två tidigare Världsbankslån till Polonoroeste- och Carajasprojekten i Brasilien utgör exempel på detta. Lånen gällde ett vägasfalterings- respektive järnvägsbygge i Amazonas. Avskogningen som följde av dessa projekt är av nästan ofattbar omfattning. Indianer och gummitappare som sedan långa tider bebott dessa områden har fråntagits sina marker, förlorat sin kultur och ibland också genom sjukdomar mist sina liv.

Det har krävts förändringar för att Brasilien skall beviljas Världsbankslånet på tre miljarder svenska kronor. Många tror nu inte att Världsbanken – trots sitt proklamerade miljöintresse – är beredd att genomföra de förändringar som krävs för att grundläggande miljöhänsyn kan anses uppfyllda.

Sverige är medlem i Världsbanken och bidrar med skattemedel (ca 600 miljoner kr/år). I alla de fall där Världsbankslån söks och som har samband med att betydande regnskogar skövlas, och där ursrungsbefolkningens kultur och utkomstmöjligheter hotas bör Sverige agera så att grundläggande miljöhänsyn kan anses uppfyllda samt att minoriteters urgamla rättigheter skyddas.

Sverige kan spela en viss roll i dessa sammanhang. Det är exempelvis inte oviktigt att Sverige markerar sitt missnöje med vad som nu händer med regnskogarna genom att stoppa all import av tropiskt timmer. Sverige importerar inga större mängder, men ett förbud skulle få en opinionsmässig betydelse.

Ett annat viktigt initiativ som Sverige kan verka för, är att det införs ett moratorium för alla nya projekt i Amazonas. Detta är ett krav som framförts av olika organisationer i Brasilien. Fördelen med ett sådant moratorium skulle vara att all kraft då kunde användas för att utarbeta en utvecklingsstrategi för Brasilien som inte offrar miljön i någon större skala.

Det i motionen nämnda Världsbankslånet kommer upp till avgörande i slutet av januari 1989. Vi utgår ifrån att Sveriges representant i Världsbanken då röstar mot lånet om inte de grundläggande miljöhänsynen beaktats.

Nya Världsbankslån kommer säkerligen att bli aktuella också i fortsättningen och där regnskogarna i Brasilien, Malaysia och Indonesien kommer att finnas med som exploateringsprojekt.

Det är viktigt att Sverige i de sammanhangen agerar till skydd för miljö och minoritetsgruppers rättigheter.

Hemställan

Med hänvisning till det i motionen anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige i internationella sammanhang skall verka för regnskogarnas bevarande.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige i Världsbanken skall verka för att alla lån som gäller Amazonas skall ta grundläggande miljöhänsyn samt säkerställa ursrungsbefolkningens intressen,

3. att riksdagen hos regeringen begär att Sveriges representant i
Världsbanken verkar för att ett moratorium införs för alla nya större
projekt i Amazonas, Mot. 1988/89
U211
[att riksdagen hos regeringen begär förslag i syfte att förbjuda
import till Sverige av tropiskt timmer¹].

Stockholm den 20 januari 1989

Bertil Måbrink (vpk)

Viola Claesson (vpk)

Gudrun Schyman (vpk)

¹ 1988/89:N260.